

Установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Прарэктар па навуковай рабоце
БДУКМ

_____ В. Р. Языковіч
«__» _____ 2020 г.
Рэгістрацыйны № ВД-_____/вуч.

ЭСТЭТЫКА

*Вучэбная праграма ўстановай вышэйшай адукацыі
па вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасцей
1-210401 Культуралогія (па напрамках),
1-2301 11 Бібліятэчна-інфармацыйная дзейнасць (па напрамках),
1-23 01 14 Сацыяльна-культурная дзейнасць, для спецыялізацыі
1-21 04 02-05 01 Кампаратыўнае мастацтвазнаўства*

Вучэбная праграма складзена на аснове адукацыйных стандартаў: ОСВО1-21 0401-2013 па спецыяльнасці 1-21 04 01 Культуралогія (па напрамках); ОСВО 1-23 01 11-2014 па спецыяльнасці 1-23 01 11 Бібліятэчна-інфармацыйная дзейнасць (па напрамках); ОСВО 1-23 01 14-2013 па спецыяльнасці 1-23 01 14 Сацыяльна-культурная дзейнасць; ОСВО 1-21 04 02-2013 па спецыяльнасці 1-21 04 02 Мастацтвазнаўства (па напрамках) і вучэбных планаў па напрамках спецыяльнасцей, спецыялізацыях, рэг.№ Д 21-1-73/17вуч. ад 04.07.2017, рэг.№ Д21-1-69/17вуч. ад 04.07.2017, рэг. №Д21-1-70/17вуч. ад 04.07.2017, рэг. № Д21-1-71/17вуч. ад 04.07.2017, рэг. №Д21-1-72/17вуч. ад 04.07.2017, рэг.№ Е23-1-75/17вуч. ад 04.07.2017, рэг. №Е23-1-90/17вуч. ад 04.07.2017

СКЛАДАЛЬНІК:

А. І. Бабко, дацэнт кафедры філасофіі і метадалогіі гуманітарных навук установы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», кандыдат філасофскіх навук, дацэнт

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

Л.Я. Кульбіцкая, дацэнт кафедры агульнанавуковых дысцыплін установы адукацыі «Інстытут прадпрымальніцкай дзейнасці», кандыдат філасофскіх навук, дацэнт;

Т.С. Жылінская, дацэнт кафедры інфармацыйных тэхналогій у культуры ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», кандыдат педагагічных навук

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

кафедрай філасофіі і метадалогіі гуманітарных навук установы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № 4 ад 08.11.2018);

прэзідыумам навукова-метадычнага савета ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № 2 ад 19.12.2018)

Адказны за рэдакцыю: В. Б. Кудласевіч

Адказны за выпуск: А. І. Бабко

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Вучэбная праграма па эстэтыцы распрацавана на аснове тыпавай праграмы па дадзенай дысцыпліне, а таксама на аснове адукацыйных стандартаў і вучэбных планаў па спецыяльнасцях тых факультэтаў, на якіх яна выкладаецца. Эстэтыка мае няпросты гістарычны лёс: доўгі час адпаведная праблема тыка вывучалася ў еўрапейскіх універсітэтах у рамках іншых дысцыплін (метафізікі, паэтыкі і інш.). Аднак пасля яе дысцыплінарнага афармлення ў XVIII ст. яна заняла годнае месца ў структуры філасофскіх ведаў і справядліва разглядаецца сёння як грунтоўная філасофская дысцыпліна. Яе грунтоўны характар выяўляецца, па-першае, у светапоглядным плане: эстэтыка даследуе неад’емны бок чалавечага дачынення да свету, які найбольш адэкватна перадаецца пры дапамозе катэгорыі ідэалу (адкуль вынікае і яе важнае аксіялагічнае вымярэнне). Па-другое, дадзеная дысцыпліна мае невычарпальны метадалагічны і эўрыстычны патэнцыял, які можа быць задзейнічаны і эфектыўна дзейнічае ў розных галінах пазнання і практыкі. Па-трэцяе, эстэтыка з’яўляецца ў найвышэйшай ступені рэлевантай з педагагічнага пункту гледжання ў кантэксце гарманічнага фарміравання чалавечай асобы.

Такое бачанне дадзенай дысцыпліны з усёй відавочнасцю выяўляе неабходнасць яе вывучэння студэнтамі УВА – і асабліва студэнтамі-гуманітарыямі, якія рыхтуюцца да сур’ёзнай навукова-даследчай працы. Згаданае вывучэнне можа і павінна ўзбагаціць іх метадалагічны інструментарый, іх катэгарыяльны апарат, іх агульнае бачанне гуманітарнай культуры, а таксама, як і іншыя філасофскія дысцыпліны, іх аналітычна-крытычныя навыкі, без чаго плённыя навуковыя даследаванні немагчымыя. З іншага боку, згаданыя якасці будуць, відавочна, запатрабаванымі і ў іх агульнапрафесійнай дзейнасці.

Вывучэнне эстэтыкі з’яўляецца мэтазгодным і важным з пункту гледжання абгрунтавання і задзейнічання патрыятычнага прынцыпу ў духоўным жыцці асобы і грамадства, а таксама ў кантэксце фарміравання іх экалагічнай культуры – задачы, актуальнасць якіх невыклікае ніякіх сумненняў.

Мэта вучэбнай дысцыпліны – развіццё мыслення студэнтаў, умацаванне яго светапоглядных асноў і ўзбагачэнне яго мета-далагічнага патэнцыялу.

Для дасягнення дадзенай мэты неабходна вырашыць наступныя асноўныя *задачы*:

- забяспечыць засваенне студэнтамі найважнейшых філасофска-метадалагічных падыходаў, што былі задзейнічаны ў гісторыі эстэтыкі і рэалізоўваюцца ў сучасных умовах;

- сфарміраваць у іх навыкі творчага ўжытку мовы эстэтыкі, яе катэгорыяльнага апарату;

- забяспечыць авалоданне студэнтамі тэарэтычнымі і аперацыйнальнымі кампанентамі эстэтычнай карціны свету (у першую чаргу найгрунтоўнейшым з іх – тым, што выяўляецца ў катэгорыі ідэалу);

- сфарміраваць у іх навыкі эстэтычнага аналізу твораў мастацтва і іншых феноменаў, што выяўляюць адпаведныя характарыстыкі;

- развіць рэфлексіўныя здольнасці студэнтаў (у плане крытычнага разгляду ўласнага эстэтычнага густу, эстэтычных прэферэнцый і ацэнак дзеля іх сталага ўдасканалення);

- сфарміраваць у іх навыкі, што дазваляюць арыентавацца ў розных сітуацыях, у якіх задзейнічаны эстэтычны складнік, і прымаць адпаведныя імрашэнні.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны студэнты павінны *ведаць*:

- асноўныя пытанні, што належаць да праблемнага поля эстэтыкі;

- асноўныя эстэтычныя катэгорыі;

- сутнасць і характар міждысцыплінарных аспектаў эстэтычных даследаванняў;

- асноўныя этапы гістарычнага развіцця эстэтыкі і асаблівасці сучаснага стану даследаванняў у яе сферы.

Студэнты павінны *ўмець*:

- распазнаваць, ідэнтыфікаваць і характарызаваць агульнафіласофскія асновы і імплікацыі эстэтычных канцэпцый;

- ужываць характэрную для эстэтыкі тэрміналогію;

- аргументавана і пераканаўча выказваць свае эстэтычныя ацэнкі.

Студэнты павінны валодаць:

- навыкамі эстэтычнага аналізу феноменаў, з якімі яны сутыкаюцца ў сваёй духоўнай практыцы;
- навыкамікрытычнага аналізу эстэтычных меркаванняў, тэорыі, тэксту, выяўлення магчымых супярэчнасцей у іх.

У адпаведнасці з указанымі вышэй мэтам і прынцыпамі сацыяльна-гуманітарнай падрыхтоўкі студэнты павінны набыць наступныя **сацыяльна-асобасныя кампетэнцыі**:

САК-1. Валодаць якасцямі грамадзянскасці.

САК-2. Быць здольным да сацыяльнага ўзаемадзеяння.

САК-3. Валодаць здольнасцю да міжасобасных камунікацый.

САК-4. Валодаць навыкамі здоровага ладу жыцця.

САК-5. Быць здольным да крытыкі і самакрытыкі (крытычнае мысленне).

САК-6. Умець працаваць у камандзе.

САК-7. З павагай і беражліва ставіцца да гістарычнай спадчыны і культурных традыцый, талерантна ўспрымаць сацыяльныя і культурныя адрозненні.

САК-8. Удасканалваць і развіваць свой інтэлектуальны і агульны ўзровень, імкнуцца да маральнага і фізічнага ўдасканалення сваёй асобы.

САК-9. Фарміраваць і аргументаваць уласныя меркаванні і прафесійную пазіцыю.

У працэсе сацыяльна-гуманітарнай падрыхтоўкі студэнты павінны развіць наступныя **акадэмічныя кампетэнцыі**:

АК-1. Умець выкарыстоўваць базавыя навукова-тэарэтычныя веды для рашэння тэарэтычных і практычных задач.

АК-2. Валодаць сістэмным і параўнальным аналізам.

АК-3. Валодаць даследчымі навыкамі ў галіне культуралогіі.

АК-4. Умець працаваць самастойна.

АК-5. Быць здольным параджаць новыя ідэі (валодаць крэатыўнасцю).

АК-6. Валодаць міждысцыплінарным падыходам да вырашэння праблем.

АК-7. Мець навыкі, звязаныя з выкарыстаннем тэхнічных прыстасаванняў, кіраваннем інфармацыяй і работай з камп'ютарам.

АК-8. Валодаць навыкамі вуснай і пісьмовай камунікацыі.

АК-9. Умець вучыцца, павышаць сваю кваліфікацыю на працягу ўсяго жыцця.

АК-10. Валодаць метадычнымі ведамі і даследчымі ўменнямі, якія забяспечваюць вырашэнне задач інавацыйна-метадычнай і навукова-даследчай дзейнасці ў галіне культуралогіі.

Вучэбнымі планамі па спецыяльнасцях «Культуралогія (па напрамках)», «Сацыяльна-культурная дзейнасць», а таксама вучэбным планам па спецыялізацыі «Кампаратыўнае мастацтвазнаўства» на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны «Эстэтыка» ўсяго прадугледжана 64 гадзіны, з іх 34 гадзіны – аўдыторныя заняткі. Прыкладнае размеркаванне аўдыторных гадзін па відах заняткаў: 22 гадзіны – лекцыі, 12 гадзін – семінары.

Вучэбным планам па спецыяльнасці «Бібліятэчна-інфармацыйная дзейнасць (па напрамках)» на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны «Эстэтыка» ўсяго прадугледжана 64 гадзіны, з іх 40 гадзін – аўдыторныя заняткі. Прыкладнае размеркаванне аўдыторных гадзін па відах заняткаў: 28 гадзін – лекцыі, 12 гадзін – семінары. Рэкамендаваная форма кантролю ведаў студэнтаў усіх спецыяльнасцей – залік.

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

Тэма 1. Уводзіны. Эстэтыка як грунтоўная філасофская дысцыпліна

Эстэтыка як вучэбная дысцыпліна, яе мэты і задачы. Эстэтыка як грунтоўная філасофская дысцыпліна і яе месца ў сістэме філасофскіх ведаў. Праблемнае поле эстэтыкі. Спецыфіка эстэтычнага дачынення чалавека да свету. Тэарэтычная і ўжытковая эстэтыка. Паняцце эстэтычнай сітуацыі. Эстэтычны рэалізм і антырэалізм. Эстэтыка і этыка. Эстэтыка і культуралогія. Эстэтыка і мастацтвазнаўства. Эстэтыка і мастацтва. Эстэтыка і мастацкая крытыка. Тэарэтычнае і практычнае значэнне эстэтыкі для спецыяліста-гуманітарыя. Вучэбна-метадычнае забеспячэнне вучэбнай дысцыпліны.

Раздзел 1. ГІСТОРЫЯ ЭСТЭТЫЧНАЙ ДУМКІ

Тэма 2. Імпліцытная эстэтыка Старажытнага Усходу

Імпліцытны характар эстэтыкі Старажытнага Усходу. Традыцыяналізм як спецыфічная рыса эстэтычнай думкі і эстэтычных практык, уласцівых усходнім цывілізацыям. Метафізічна-міфалагічная падстава старажытнаіндыйскай эстэтычнай традыцыі. Аспект парадаксальнасці ў эстэтычных практыках класічнай Індыі. Грунтоўная роля паняцця густу («*rasa*») у класічных індыйскіх эстэтычных тэорыях.

Грамадска-культурныя і філасофскія карані традыцыяналізму эстэтычнай думкі і эстэтычных практык класічнага Кітая. Спецыфіка разумення мастацтва ў класічнай кітайскай культурнай традыцыі (паняцці *і* і *шу*). Эсэнцыялістычны характар інтэрпрэтацыі мастацтва ў класічным Кітаі. Эстэтычная праблематыка ў канфуцыянстве і даасізме. Сацыяльна-крытычны падыход да мастацкіх практык у філасофіі маізму.

Тэма 3. Эстэтыка Антычнасці

Станаўленне антычнай эстэтыкі. Касмалагічны характар эстэтыкі дасакратыкаў. Распрацоўка міметычнай канцэпцыі мастацтва. Сакрат і прынцып калакагатыі. Функцыяналісцкае разуменне прыгажосці. Эстэтыка Платона: прыгажосць як ідэя. Платанічная крытыка мастацтва. «Паэтыка» Арыстоцеля і яе

значэнне для далейшага развіцця эстэтыкі і мастацтвазнаўства. Канцэпцыя катарсісу. Эліністычная эстэтыка: праблема адзінства зместу і формы (Філадэм). Крытыка мастацтва ў эпікурэйстве. Рацыяналістычны характар эстэтычнай канцэпцыі стоікаў. Раманская эстэтыка: аналіз праблемы ўзнёслага (Псеўда-Лонгін) і фармальных аспектаў паэзіі (Гарацый, «Ars poetica»). Эстэтычная канцэпцыя неаплатанізму як найвышэйшае дасягненне познеантычнай эстэтыкі.

Тэма 4. Эстэтычная думка Сярэднявекі і Рэнэсансу

Метамарфозы ўспрымання мастацтва ў патрыстычнай традыцыі. Рэцэпцыя неаплатанічнай эстэтыкі (Святы Аўгустын, Псеўда-Дыянісій Арэапагіт). Патрыстычная герменеўтыка і яе значэнне для далейшага развіцця эстэтычнай думкі. Ідэя боскага характару гармоніі і яе рэгулятыўная роля ў эстэтычных практыках Сярэднявекі. Праблема суадносін формы і функцыі ў сярэднявековай эстэтыцы. Тэматызацыя святла ў патрыстыцы і схаластыцы і яе эстэтычнае значэнне. Сярэднявековы сімвалізм: эстэтычны аспект. Эстэтычныя погляды Тамаша Аквіната.

Антрапацэнтрызм і гуманізм як прынцыпы эстэтыкі эпохі Адраджэння. Рэалістычны характар рэнэсансавай эстэтычнай думкі. Зварот да неаплатанічнай і піфагарэйскай эстэтычнай спадчыны (М. Фічына). Праблема ўзаемадачынэнняў мастацтва і навукі (Л.Б. Альберці, Л. да Вінчы, І.Кеплер). Прыярытэтны характар жывапісу ў сістэме мастацтваў у эпоху Адраджэння. Значэнне рэнэсансавай эстэтыкі ў кантэксте станаўлення сучаснай эстэтычнай карціны свету.

Тэма 5. Эстэтычная думка XVII–XIX стст.

Эмпірыстычныя і рацыяналістычныя эстэтычныя праекты пачатку Новага часу. Распрацоўка праблемы эстэтычнага густу, эстэтычнага ўспрымання і эстэтычных стандартаў у брытанскім эмпірызме. Пытанне аб прыярытэтных духоўных здольнасцях у кантэксте эстэтычнага ўспрымання. Феномен неакласіцызму. Картэзіянскія карані эстэтыкі неакласіцызму. Праблема мастацкіх правіл як праява канфлікту паміж розумам і досведам. Дысцыплінарнае афармленне эстэтыкі (А. Баўмгартэн: эстэтыка як навука аб пачуццёвым пазнанні).

Эстэтычная праграма Асветы: мастацтва як сродак маральнага і грамадзянскага выхавання (Д. Дзідро). Крытычны разгляд мастацтва ў кантэксце яго супрацьпастаўлення прыродзе ў філасофскіх пошуках Ж. Ж. Русо.

Развіццё эстэтычных ідэй у абсягу нямецкага ідэалізму. Пераасэнсаванне тэрміна «эстэтыка» І. Кантам: інтэрпрэтацыя трансцэндэнтальнай эстэтыкі як філасофскай канцэпцыі прасторы і часу. «Крытыка здольнасці меркавання» і яе грунтоўнае значэнне ў кантэксце далейшага развіцця філасофскай і эстэтычнай думкі. Ідэя вяршэнства мастацтва ў духоўным жыцці: мастацтва як гарманічнае з'яднанне грунтоўных супрацьлегласцей (Шэлінг). Спекулятыўна-дыялектычная канцэпцыя мастацтва ў філасофіі Гегеля. Праблема гістарычнага лёсу мастацтва: гегелеўская тэза аб яго «смерці».

Зараджэнне эстэтыкі рамантызму: найважнейшыя перадумовы. Універсальнае і адметнае ў эстэтычных канцэпцыях рамантыкаў у сінхранічным і дыяхранічным аспектах. Рамантычнае бачанне мастацтва як найвышэйшай формы чалавечага досведу. Мастацтва як сфера яго рамантызацыі (Наваліс). Рамантычная іронія як сродак самавыратавання геніяльнай індывідуальнасці (Ф. Шлегель).

Інтэрпрэтацыя мастацтва як вызвалення ад пакут у змрочным свеце ў філасофіі А. Шапенгаўэра. Крытыка эстэтызму ў творчасці С. К'еркегара і яго апалогія ў творчасці Ф. Ніцшэ. Вытлумачэнне Ф. Ніцшэ эстэтычнай сферы як поля змагання дыянісійскага і апаланічнага пачаткаў («Нараджэнне трагедыі з духу музыкі»). Рэалістычная і сацыяльна-крытычная эстэтыка марксізму. Пазітывісцкі падыход да эстэтычнай праблематыкі: тэматызацыя дачыненняў мастацтва і навукі. Уплыў пазітывізму на разгортванне мастацкіх практык (фарміраванне натуралізму).

Тэма 6. Эстэтычныя канцэпцыі ХХ – пач. ХХІ ст.

Радыкальная антытрадыцыяналісцкая эстэтычная праграма ранняга мастацкага авангарду (эстэтычныя праграмы абстракцыянізму, футурызму, дадаізму і інш.). Мастацтва як парадыгма досведу ў філасофіі (Д. Дзьюі). Неамарксісцкая эстэтыка: крытыка «інструментальнага розуму» і зварот да мадэрнавага мастацтва як мадэлі для новай канцэпцыі пазнання і дзеяння.

Месца і роля фрэйдызму і неафрэйдызму ў развіцці эстэтычнай думкі. Уплыў фрэйдызму на мастацкія практыкі (эстэтычная праграма сюррэалізму).Разгляд мастацтва ў кантэксце «экзістэнцыяльнага прасвятлення» ў філасофіі існавання. Фенаменалагічная эстэтыка: мастацкі твор як «выкрыццё праўды» (М. Хайдэгер). Тэматызацыя пазнавальнага вымярэння эстэтычнага досведу ў філасофскай герменеўтыцы (Г.Г. Гадамер). Дыялагічны характар герменеўтычнай эстэтыкі. Герменеўтычная ідэя ўлучанасці эстэтычнага суб'екта ў мастацкі твор як падзею.Аналітычная эстэтыка. Эстэтыка як галіна эпістэمالогіі (Н. Гудмэн).

Прынцыпы інавацыйнасці і паўтаральнасці ў эстэтыцы мадэрну і постмадэрну.Мадэрнісцкая канцэпцыя ідэнтыфікацыі і ацэнкі мастацкага твора: уяўленне аб іманентных характарыстыках мастацкага твора як яе аснове і ідэя праўдзівай інтэрпрэтацыі. Постмадэрнісцкая акцэнтацыя знешніх у дачыненні да твора культурна-гістарычных фактараў як падставы яго ідэнтыфікацыі як мастацкага і яго эстэтычнай ацэнкі.Прэзумпцыя «смерці аўтара» (Р. Барт) і тэза аб плюральнасці інтэрпрэтацыйных стратэгий у постмадэрнісцкай эстэтыцы. Дэканструкцыя і яе значэнне ў кантэксце эстэтычнай тэорыі і практыкі. Пераарыентацыя эстэтычнага дыскурсуна катэгорыю ўзнёслага ў творчых пошуках Ж. Ф. Ліатара. Артыкуляцыя гендарных аспектаў, прэферэнцый, інтарэсаў і крытыка ўніверсалісцкага характару традыцыйных эстэтычных дыскурсаў у абсягу феміністычнай эстэтыкі (К. Батэрсбі, К. Корсмеер). Посткаланіяльная эстэтыка (Э. Саід, Х. К. Бхабха). Эстэтычныя аспекты канцэпцыі транскультурнасці (В. Вельш).

Эстэтычная думка пачатку ХХІ ст. Постпостмадэрнавая эстэтыка.

Тэма 7. Гістарычнае развіццё беларускай эстэтычнай думкі

Спецыфіка беларускай эстэтычнай традыцыі. Асінхроннасць гістарычнага развіцця беларускай мастацкай культуры і эстэтычнай думкі ў дачыненні да агульнаеўрапейскіх працэсаў. Народная культура, пісьменная культура і прафесійнае мастацтва як найважнейшыя складнікі сярэдневяковых эстэтычных практык на беларускіх землях (У.Конан). Хрысціянскі светапо-

гляд як іх аснова. Традыцыйналізм і сімвалізм сярэдневяковай беларускай эстэтыкі. Гуманістычныя, патрыятычныя і асветніцкія падставы беларускай эстэтычнай думкі эпохі Рэнэсансу. Класіцызм, сентыменталізм і асветніцкія ідэі ў беларускай эстэтыцы Новага часу. Беларуская эстэтычная думка першай паловы XIX ст.: з'яўленне ідэй рамантызму. Беларуская эстэтычная думка другой паловы XIX ст.: з'яўленне рэвалюцыйна-дэмакратычнай плыні. Эстэтыка беларускага нацыянальнага Адраджэння: канец XIX – пачатак XX ст. Савецкі перыяд у развіцці беларускай эстэтычнай думкі: даследаванне праблем эстэтычнай тэорыі (М. Крукоўскі) і распрацоўка канцэптуальных падстаў гісторыі беларускай эстэтычнай думкі (Э. Дарашэвіч і У. Конан). Сучасны этап у развіцці беларускай эстэтычнай думкі.

Раздзел 2. АСНОЎНЫЯ ПРАБЛЕМЫ ЭСТЭТЫЧНАЙ ТЭОРЫІ

Тэма 8. Асноўныя эстэтычныя катэгорыі

Паняцце эстэтычнай катэгорыі. Грунтоўнае значэнне катэгорыі ідэалу ў эстэтыцы. Прыгожае і брыдкае, узнёслае і нізкае, трагічнае і камічнае як найважнейшыя эстэтычныя катэгорыі. Прыгажосць у прыродзе і мастацтве. Прыгажосць і ідэал. Эстэтычныя і сацыяльныя аспекты брыдкага. Сувязь трагічнага і камічнага з плачам і смехам як формамі саматычнай экспрэсіўнасці чалавека (Г. Плеснэр). Трагікамічнае як выяўленне неадназначнасці чалавечай натуры і чалавечага дачынення да свету. Праблема суадносін найважнейшых эстэтычных катэгорыі. Эстэтычныя катэгорыі як выяўленне пэўных фаз разгортвання эстэтычнага дачынення (М. Крукоўскі). Катэгорыя эстэтычнага густу. Праблема суадносін суб'ектыўнага і аб'ектыўнага аспектаў эстэтычнага густу. Змест і форма як эстэтычныя катэгорыі. Праблема ўзаемадачыненняў зместу і формы. Дыялектычны падыход да яе вырашэння.

Тэма 9. Праблема вызначэння сутнасці мастацтва.

Мастацтва ў грамадстве і культуры

Існасць мастацтва як філасофская праблема. Асноўныя тэарэтычныя падыходы да выяўлення сутнасці мастацтва.

Разуменне мастацтва як рэпрэзентацыі рэальнасці (мастацтва як перайманне рэчаіснасці ў абсягу міметычнага падыходу, мастацтва як адлюстраванне рэальнасці ў спецыфічнай вобразнай форме ў марксісцкай эстэтыцы, канвенцыяналісцкая канцэпцыя мастацтва як сімвалічнай рэпрэзентацыі рэальнага). Экспрэсіянісцкі падыход: мастацтва як выяўленне духоўнага змесціва (Л. Талстой, Р. Г. Калінгвуд, Б. Крочэ, Ф. фон Кучэра). Фармалістычная канцэпцыя: форма як найгрунтоўнейшая ідэнтыфікацыйная прымета мастацтва (К. Бел). Сутнасць і структура мастацкага вобраза.

Мастацтва як духоўны феномен. Праблема суадносін мастацтва з іншымі духоўнымі сферамі (мастацтва і філасофія, мастацтва і мараль, мастацтва і навука, мастацтва і міф, мастацтва і рэлігія). Агульначалавечае, нацыянальнае і індывідуальнае ў мастацтве.

Грамадскае прызначэнне мастацтва. Творца і грамадства: праблема свабоды і адказнасці.

Тэма 10. Тэорыя мастацкага твора

Мастацкі твор як адзінства формы і зместу. Анталагічны аспект мастацкага твора: гульня як спосаб яго быцця (Г. Г. Гадамер). Мастацкі твор у кантэксце пазнавальнай дзейнасці. Успрыманне мастацкага твора як пэўная форма эстэтычнага ўспрымання ўвогуле. Герменеўтычнае бачанне мастацкага твора: выяўленне і распрацоўка яго інтэрпрэтацыйнага аспекта. Часавы аспект успрымання мастацкага твора: мастацкі твор як падстава традыцыі. Асноўныя вобразы мастацкага твора ў эстэтыцы (рэч, працэс, тэкст).

Тэма 11. Марфалогія мастацтва

Мастацтва як складаны, комплексны, структураваны феномен. Паняцці мастацкага віду і жанру. Праблема класіфікацыі відаў мастацтва. Антычнае дзяленне мастацтваў паводле іх характару на прадуктыўныя і міметычныя (Платон). Новаеўрапейская класіфікацыя на аснове сродкаў трансляцыі пачуццяў і думак: мастацтвы слова, пластычных вобразаў і гукаў (І. Кант). Дыялектычная канцэпцыя Гегеля: суаднясенне відаў мастацтва з увасабленнем ідэі ў дынаміцы мастацкіх стыляў. Праблемы класіфікацыі відаў мастацтва ў XX ст., звязаныя са

«стратай відавочнасці мастацтва» (Т. Адорна), з узнікненнем новых відаў мастацтва. Разнастайнасць класіфікацый у адпаведнасці з іх асновай (форма, медыум і г. д.).

Эстэтыка архітэктуры: праблема суадносін формы і функцыі. Выяўленчае мастацтва: спецыфіка вобразнасці, святло і колер. Трохмерны характар скульптурнага вобраза. Эстэтыка танца: шляхі эмансipaцыі. Музыка як арганічнае ўвасабленне мастацкага пачатку. Літаратура як від мастацтва. Слова і вобраз. Спецыфіка паэтычнага прамаўлення. Адметнасць эстэтыкі сінтэтычных відаў мастацтва.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

**ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА
ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ**
для спецыяльнасці «Бібліятэчна-інфармацыйная дзейнасць
(на напрамках)»

Нумарыраздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін		Колькасць гадзін КСР	Форма кантролю ведаў
		лекцыі	семінарскія заняткі		
1.	Уводзіны. Эстэтыка як грунтоўная філасофская дысцыпліна	2			
Раздзел 1. Гісторыя эстэтычнай думкі					
2.	Імпліцытная эстэтыка Старажытнага Усходу	2		2	дыскусія
3.	Эстэтыка Антычнасці	2	2		
4.	Эстэтычная думка Сярэдневякоўя і Рэнесансу	2			
5.	Развіццё эстэтычнай думкі ў XVII–XIX стст.	2		2	тэст
6.	Эстэтычныя канцэпцыі XX – пач. XXI ст.	2	2		
7.	Гістарычнае развіццё беларускай эстэтычнай думкі	2	2	2	дыскусія
Раздзел 2. Асноўныя праблемы эстэтычнай тэорыі					
8.	Асноўныя эстэтычныя катэгорыі	2	2		
9.	Праблема вызначэння сутнасці мастацтва. Мастацтва ў грамадстве і культуры	2	2		
10.	Тэорыя мастацкага твора	2		2	вуснае апытанне
11.	Марфалогія мастацтва	2			
	Усяго...	22	10	8	залік

**ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА
ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ**
для спецыяльнасцей «Культуралогія (на напрамках)»,
«Сацыяльна-культурная дзейнасць»,
спецыялізацыі «Кампаратыўнае мастацтвазнаўства»

Нумары раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін		Колькасць гадзін КСР	Форма кантролю ведаў
		лекцыі	семінарскія заняткі		
1.	Уводзіны. Эстэтыка як грунтоўная філасофская дысцыпліна	2			
Раздзел 1. Гісторыя эстэтычнай думкі					
2.	Імпліцытная эстэтыка Старажытнага Усходу			2	дыскусія
3.	Эстэтыка Антычнасці	2	2		
4.	Эстэтычная думка Сярэднявекі і Рэнесансу	2			
5.	Развіццё эстэтычнай думкі ў XVII–XIX стст.	2		2	тэст
6.	Эстэтычныя канцэпцыі XX – пач. XXI ст.	2	2		
7.	Гістарычнае развіццё беларускай эстэтычнай думкі	2	2		
Раздзел 2. Асноўныя праблемы эстэтычнай тэорыі					
8.	Асноўныя эстэтычныя катэгорыі	2	2		
9.	Праблема вызначэння сутнасці мастацтва. Мастацтва ў грамадстве і культуры	2	2		
10.	Тэорыя мастацкага твора	1		2	вуснае апытанне
11.	Марфалогія мастацтва	1			
	Усяго...	18	10	6	залік

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

Літаратура

Асноўная

1. *Бычков, В. В.* Эстетика : учебник для гуманитарных направлений и специальностей вузов / В. В. Бычков. – М. : Гардарики, 2002. – 556 с.

2. *Гуревич, П. С.* Эстетика : учебник / П.С. Гуревич. – М. : Юнити-Дана, 2012. – 304 с. ; То же [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://biblioclub.ru/index.php?page=book&id=118543>.

3. *Каган, М. С.* Эстетика как философская наука : университетский курс лекций / М. С. Каган. – СПб. : Петрополис, 1997. – 543, [1] с.

4. *Карнажицкая, Т. В.* Эстетика : учеб. пособие для студентов гуманитарных специальностей вузов / Т. В. Карнажицкая ; под науч. ред. Н. А. Королькова. – Минск : Равноденствие, 2004. – 350, [1] с.

5. *Киященко, Н. И.* Эстетика – философская наука / Н. И. Киященко. – М. : Вильямс, 2005. – 588 с. : ил.

6. *Кривцун, О. А.* Эстетика : учебник для вузов / О. А. Кривцун. – Изд. 2-е, доп. – М. : Аспект Пресс, 2001. – 447 с.

7. *Мартынов, В. Ф.* Эстетика : учеб. пособие для студентов гуманитарных специальностей вузов / В. Ф. Мартынов. – Изд. 2-е, стер. – Минск : ТетраСистемс, 2004. – 335 с.

8. *Салеев, В. А.* Основы эстетики : учеб. пособие для студентов учреждений высш. образования / В. А. Салеев, Е. В. Кирпиченок. – Минск : Выш. шк., 2012. – 208 с.

9. *Яковлев, Е. Г.* Эстетика : учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений / Е. Г. Яковлев. – М. : Гардарики, 1999. – 463 с.

Даведачная

Лексикон нонклассики. Художественно-эстетическая культура XX века / под общ.ред. В. В. Бычкова. – М. : РОССПЭН, 2003. – 606, [1] с. – (Summaculturologiae).

Дадатковая

1. *Ильин, И. П.* Постструктурализм. Деконструктивизм. Постмодернизм / Илья Ильин. – М. : Интрада, 1996. – 253, [2] с.
2. *Конан, У. М.* ГісторыяэстэтычнайдумкіБеларусі : у 3 т. Т. 1. X ст. – 1905 г. / У.М. Конан. – Мінск: Беларус. навука, 2010. – 438, [1] с.
3. *Корольков, Н. А.* Категориальное определение объектно-субъектных эстетических отношений / Н. А. Корольков. – Минск : [б. и.], 1999. – 140 с.
4. *Корольков, Н. А.* Преемственность в развитии объектно-субъектных эстетических отношений / Н. А. Корольков. – Минск : [б. и.], 1999. – 174 с.
5. *Лосев, А. Ф.* История Античной эстетики. Кн. 2. Итоги тысячелетнего развития / А. Ф. Лосев. – М. : Искусство, 1994. – 603, [3] с.
6. *Махлина, С. Т.* Язык искусства в контексте культуры / С. Т. Махлина. – СПб. : [б. и.], 1995. – 216, [1] с.
7. *Маньковская, Н. Б.* Эстетика постмодернизма=Esthetiquepostmoderne / Н. Б. Маньковская. – СПб. : Алетей, 2000. – 346, [1] с. – (Gallicinium).
8. *Мукаржовский, Ян.* Исследования по эстетике и теории искусства / Ян Мукаржовский ; редкол.: А. Я. Зись (пред.) [и др.] ; сост. и коммент. Ю. М. Лотмана, О. М. Малевича ; вступ. ст. Ю. М. Лотмана ; пер. с чешск. В. А. Каменской. – М. : Искусство, 1994. – 605, [1] с. – (История эстетики в памятниках и документах).
9. *Ортега-и-Гассет, Х.* Эстетика. Философия культуры : пер. с исп. / Хосе Ортега-и-Гассет ; вступ. ст. Г. М. Фридендера ; сост. В. Е. Багно ; коммент. О. В. Журавлева, А. Ю. Миролюбова. – М. : Искусство, 1991. – 586, [1] с. – (История эстетики в памятниках и документах).
10. *Соловьев, В. С.* Философия искусства и литературная критика / В. С. Соловьев ; редкол.: А. Я. Зись (пред.) [и др.] ; сост. и вступ. ст. Р. Гальцевой, И. Роднянской. – М. : Искусство, 1991. – 699, [1] с.

Пералік сродкаў, што рэкамендуюцца для дыягностыкі вынікаў вучэбнай дзейнасці

Дыягностыка вынікаў вучэбнай дзейнасці студэнтаў павінна мець рэгулярны, сістэматычны і комплексны характар. Для гэтага неабходна ўжываць эфектыўныя, разнастайныя, розна-якасныя і рознаўзроўневыя сродкі кантролю і ацэнкі іх ведаў, уменняў і кампетэнцый. Па вучэбнай дысцыпліне «Эстэтыка» рэкамендуюцца ў якасці такіх сродкаў:

- падрыхтоўка творчых прац (эсэ, рэфератаў) па тэмах вучэбнай дысцыпліны;
- падрыхтоўка дакладаў і міні-дакладаў для выступлення на семінарскіх занятках;
- падрыхтоўка прэзентацый па тэмах вучэбнай дысцыпліны;
- вусныя апытанні (на семінарскіх занятках і ў працэсе кантролю самастойнай працы);
- арганізацыя дыскусій па тэмах курса (на семінарскіх занятках і ў працэсе кантролю самастойнай працы) і кантроль ступені ўдзелу ў іх;
- выкананне тэставых заданняў.

Арганізацыя самастойнай працы студэнтаў

Самастойная праца студэнтаў з'яўляецца надзвычай важным кампанентам іх вучэбнай дзейнасці. Яна павінна мець сістэматычны характар, здзяйсняцца на добра прадуманай, карэктнай у дыдактычным плане аснове. Пры вывучэнні вучэбнай дысцыпліны «Эстэтыка» надзвычай важнае значэнне ў гэтым кантэксце мае прапрацоўка першакрыніц, найбольш важных філасофскіх твораў, прысвечаных эстэтычнай праблематыцы. Важным патрабаваннем, якое павінна быць выканана пры арганізацыі самастойнай працы студэнтаў, з'яўляецца таксама ўлік і актыўнае задзейнічанне міжпрадметных сувязей (сувязей з іншымі філасофскімі, а таксама культуралагічнымі дысцыплінамі).

Прыкладныя заданні для кіруемай самастойнай працы студэнтаў

Пры вывучэнні вучэбнай дысцыпліны «Эстэтыка» сістэма заданняў для кіруемай самастойнай работы можа ўключаць у сябе тыя іх тыпы, што адпавядаюць указаным вышэй найваж-

нейшым сродкам кантролю ведаў, навыкаў і кампетэнцый, набытых студэнтамі ў вучэбным працэсе, прапрацоўку лекцыйнага матэрыялу, тэкстаў першакрыніц, а таксама тэкстаў прапедэўтычнага характару, прапанаваных у якасці асноўнай і дадатковай літаратуры, з падрыхтоўкай канспектаў або творчых прац на іх аснове, падрыхтоўку адказаў на тыя пытанні для заліку, што выносяцца на самастойнае вывучэнне з распрацоўкай аналітычнага агляду літаратуры па адпаведнай тэматыцы.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Вучэбнае выданне

ЭСТЭТЫКА

*Вучэбная праграма ўстановы вышэйшай адукацыі
на вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасцей
1-210401 Культуралогія (на напрамках),
1-2301 11 Бібліятэчна-інфармацыйная дзейнасць (на напрамках),
1-23 01 14 Сацыяльна-культурная дзейнасць, для спецыялізацыі
1-21 04 02-05 01 Кампаратыўнае мастацтвазнаўства*

Карэктар В. Б. Кудласевіч
Тэхнічны рэдактар А. У. Гіцкая

Падпісана ў друк 2020. Фармат 60x84 ¹/₁₆.
Папера офісная. Рызаграфія.
Ум. друк. арк. 1,16. Ул.-выд. арк. 0,72. Тыраж экз. Заказ .

Выдавец і паліграфічнае выкананне:
установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў».
Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы,
распаўсюджвальніка друкаваных выданняў № 1/177 ад 12.02.2014.
ЛП № 02330/456 ад 23.01.2014.
Вул. Рабкораўская, 17, 220007, г. Мінск.